

17.12.2013 tarih ve 28854 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan III-39-1 YATIRIM KURULUŞLARININ KURULUŞ VE FAALİYET ESASLARI HAKKINDA TEBLİĞ uyarınca; Müşteri sınıflandırılması

MADDE 30 – (1) Yatırım kuruluşları tüm müşterilerini Tebliğin bu bölümünde belirtilen esaslar doğrultusunda profesyonel ya da genel müşteri olarak sınıflandırmak, bu sınıflandırmaya uygun olarak hizmet ve faaliyet sunmak ve müşteri sınıflarına uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır.

(2) Yatırım kuruluşları, sınıflandırma yaparken müşterilerine bu Tebliğ uyarınca yer aldıkları sınıf ve ilgili mevzuat hükümleri ile yer aldıkları sınıfı değiştirme hakları hakkında bilgi vermek zorundadır.

(3) Müşteri, tabi olduğu sınıflandırmayı etkileyebilecek bir durum ortaya çıktığında söz konusu hususu yatırım kuruluşuna bildirmekle, yatırım kuruluşu ise müşterinin sınıfını etkileyecek bir durumun ortaya çıktığını öğrenmesi halinde mevzuatta öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli işlemleri tesis etmekle yükümlüdür. Yukarıda yer alan esaslar çerçevesinde verilen bilgilerin doğruluğundan ve gerektiğinde güncellenmesinden müşteri sorumludur.

(4) Yatırım kuruluşları müşterilerin, profesyonel müşteri olduğuna ilişkin tevsik edici belgeleri müşteriden talep etmekle ve Kurulun belge ve kayıt ile ilgili düzenlemeleri uyarınca belirlenen süreyle saklamakla yükümlüdür.

Profesyonel müşteri ve genel müşteri

MADDE 31 – (1) "Profesyonel müşteri" kendi yatırım kararlarını verebilecek ve üstlendiği riskleri değerlendirebilecek tecrübe, bilgi ve uzmanlığa sahip müşteriyi ifade eder. Bir müşterinin profesyonel müşteri olarak dikkate alınabilmesi için aşağıdaki kuruluşlardan biri olması ya da sayılan nitelikleri haiz olması gerekir:

a) Aracı kurumlar, bankalar, portföy yönetim şirketleri, kolektif yatırım kuruluşları, emeklilik yatırım fonları, sigorta şirketleri, ipotek finansman kuruluşları, varlık yönetim şirketleri ile bunlara muadil yurt dışında yerleşik kuruluşlar.

b) Emekli ve yardım sandıkları, 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesi uyarınca kurulmuş olan sandıklar.

c) Kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi uluslararası kuruluşlar.

ç) Nitelikleri itibarıyla bu kurumlara benzer olduğu Kurulca kabul edilebilecek diğer kuruluşlar.

d) Aktif toplamının 50.000.000 Türk Lirası, yıllık net hâsılatının 90.000.000 Türk Lirası, özsermayesinin 5.000.000 Türk Lirasının üzerinde olması kıstaslarından en az ikisini taşıyan kuruluşlar.

e) 32 nci maddede tanımlanan talebe dayalı olarak profesyonel kabul edilen müşteriler.

(2) Yatırım kuruluşunun herhangi bir faaliyet veya hizmet sunmadan önce profesyonel müşterilerini, yararlanamayacakları mevzuat hükümleri hakkında yazılı olarak bilgilendirmesi şarttır.

(3) Müşterinin, profesyonel müşteri olarak dikkate alınmak istemediği ve bu talebini yazılı olarak yatırım kuruluşuna ilettiği durumlarda, yatırım kuruluşunun bu talebi dikkate alması zorunludur.

(4) Profesyonel müşteri tanımı kapsamına girmeyen müşteriler "genel müşteri" kabul edilir.

SPK III-37-1

Yerindelik testi

MADDE 40 –(1) Yetkili kuruluşun bir müşteriye bireysel portföy yöneticiliği veya yatırım danışmanlığı hizmeti sunmak üzere çerçeve sözleşmesi imzalamasından önce "yerindelik testi" uygulaması zorunludur. Yerindelik testi, bireysel portföy yöneticiliği veya yatırım danışmanlığı kapsamında müşteriye sunulacak hizmet ile müşterinin yatırım amaçları, mali durumu ile bilgi ve tecrübesinin uyumlu olup olmadığının yetkili kuruluşlar tarafından değerlendirilmesidir. Bireysel portföy yöneticiliği veya yatırım danışmanlığı hizmeti yerindelik testinin sonucuna uygun olarak sunulur.

(2) Yerindelik testinin yapılabilmesi için yetkili kuruluş müşteriden aşağıda yer alan hususlar hakkında yazılı bilgi alır ve buna uygun standart formları geliştirir:

a) Müşterinin yatırım amaçlarına ilişkin olarak; yatırım süresi ile risk ve getiri tercihleri.

b) Müşterinin mali durumunun yatırımın risklerini karşılayacak yeterlilikte olup olmadığına ilişkin olarak; gelir düzeyi ve yatırım amaçlı varlığı hakkında bilgi.

c) Müşterinin portföyünde veya hesabında gerçekleştirilecek işlemlere ilişkin riskleri anlayacak bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadığına ilişkin olarak; müşterinin yaşı ve mesleği, eğitim durumu, genel ya da profesyonel müşteri olduğu, geçmişte gerçekleştirdiği işlemlere konu olan sermaye piyasası araçları, söz konusu işlemlerin türü, niteliği, hacmi ve sıklığı.

(3) Yetkili kuruluşun müşterinin mali durumunun yatırım risklerini karşılayacak yeterlilikte olup olmadığına ilişkin yapacağı değerlendirme, müşterinin gelir düzeyi ve yatırım amaçlı varlığı hakkında sunduğu bilgilerle sınırlıdır.

(4) Talebe dayalı olarak kabul edilenler hariç olmak üzere profesyonel müşteriler ile ilgili olarak ikinci fıkranın (b) ve (c) bendinde yer alan bilgilerin alınması zorunlu değildir.

(5) Müşterinin yerindelik testi için verdiği bilgilerin incelenmesi sonucunda, müşteriye yerindelik testinin sonuçlarına uygun olmayan bireysel portföy yöneticiliği veya yatırım danışmanlığı hizmeti sunulamaz.

(6) Müşterinin yerindelik testi için istenen bilgileri vermemesi veya eksik ya da güncel olmadığı açıkça anlaşılabilen bilgi vermesi durumunda bu müşteriye bireysel portföy yöneticiliği veya yatırım danışmanlığı hizmeti sunulamaz. Bu durumda yetkili kuruluş müşteriye, söz konusu hizmetlerin kendisine verilemeyeceği konusunda yazılı bildirim yapmak zorundadır.

(7) Müşteri yerindelik testi için verdiği bilgilerin doğruluğundan sorumludur. Yetkili kuruluş, belirli dönemler itibarıyla söz konusu bilgilerin güncellenmesini müşteriden talep edebilir.

(8) Yetkili kuruluş hizmetin sunulması sırasında müşterinin eksik, güncel olmayan ya da gerçeğe aykırı bilgi verdiğini öğrenmesi veya tespit etmesi durumunda sunulan hizmeti sonlandırır.

(9) Bu bilgilerin sunulacak hizmet ve faaliyetlerin yerinde olup olmadığının ölçülmesi amacıyla istendiğinin müşterilere bildirilmesi gerekir. Yetkili kuruluşlar, müşterilerine söz konusu bilgileri vermemeleri hususunda telkinde bulunamaz.

(10) Yerindelik testinin yapılması için alınan tevsik edici bilgi ve belgeler ile altıncı fıkra uyarınca yapılan uyarıların bir örneği Kurulun belge ve kayıt düzeni ile ilgili düzenlemelerinde belirlenen süreler kapsamında saklanır.

SPK III-39-1

Uygunluk testi

MADDE 33 – (1) Uygunluk testi, yatırım kuruluşu tarafından pazarlanan ya da müşteri tarafından talep edilen ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla, müşterilerin söz konusu ürün veya hizmetin taşıdığı riskleri anlayabilecek bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadıklarının tespit edilmesidir. Yatırım kuruluşları alım satıma aracılık ve halka arza aracılık faaliyetleri kapsamında yalnızca genel müşterilere uygunluk testi yapmakla yükümlüdür.

(2) Yatırım kuruluşunun, ürün veya hizmetin müşterinin kendi talebi doğrultusunda sunulması ve yatırım kuruluşunun uygunluk testi yapmakla yükümlü bulunmadığı hususunda müşterinin bilgilendirilmesi şartlarıyla;

a) Yatırım fonu katılma payları

b) Hazine Müsteşarlığı tarafından ihraç edilmiş borsalarda ve teşkilatlanmış diğer pazar yerlerinde işlem gören kamu borçlanma araçları

için uygunluk testi yapması zorunlu değildir. Bildirime ilişkin ispat yükü yatırım kuruluşuna aittir.

(3) Yatırım kuruluşunun uygunluk testini yapabilmesi için gerekli bilgileri sağlamak amacıyla standart formları geliştirmesi ve bu formda yer alan bilgileri güncel olarak tutması gerekir. Uygunluk testine dair ilk bilgiler yazılı olarak alınır, güncellemeler ise elektronik

ortamda yapılabilir. Uygunluk testi kapsamında asgari olarak aşağıda yer alan hususlarda bilgi alınır:

a) Müşterinin yatırım amaçlarına ilişkin olarak; yatırım süresi ile risk ve getiri tercihleri

b) Müşterinin portföyünde veya hesabında gerçekleştirilecek işlemlere ilişkin riskleri anlayacak bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadığına ilişkin olarak; müşterinin yaşı ve mesleği, eğitim durumu, geçmişte gerçekleştirdiği sermaye piyasası araçlarına ilişkin işlemlerin türü, niteliği, hacmi, sıklığı

(4) Uygunluk testi yapmak için kullanılacak standart formların asgari içeriği Birlik tarafından belirlenerek Kurul onayına sunulur.

(5) Uygunluk testi yapılabilmesi için müşteriye ait gerekli bilgilerin sağlanmasına ve güncellenmesine ilişkin usul ve esasların yer aldığı iş akış prosedürünün yazılı hale getirilmesi ve yönetim kurulunca onaylanması zorunludur.

(6) Yatırım kuruluşlarının söz konusu formların yanı sıra hesabı açan ve/veya bilgileri toplayan müşteri temsilcisi ile hesabın açılmasını onaylayan yetkilinin ad, soyad ve unvan bilgilerini de saklaması gerekir.

(7) Müşterilere bu bilgilerin sunulacak hizmet ve faaliyetlerin kendilerine uygun olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla talep edildiğinin bildirilmesi gerekir. Yatırım kuruluşları, müşterilerine söz konusu bilgileri vermemeleri hususunda telkinde bulunamaz.

(8) Müşterinin uygunluk testi için yatırım kuruluşuna bilgi vermemesi veya eksik ya da güncel olmayan bilgi vermesi halinde, yatırım kuruluşu hangi ürün ya da hizmetlerin müşteriye uygun olduğunun tespit edilmesine imkân bulunmadığı hususunda müşteriye yazılı olarak uyarır.

(9) Yatırım kuruluşu uygunluk testi sonucunda herhangi bir ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olmadığı kanaatine ulaşırsa, müşteriye yazılı olarak uyarır. Bu durumda yatırım kuruluşu söz konusu ürün ya da hizmete yönelik olarak müşteriye bire bir genel yatırım tavsiyesinde bulunamaz.

(10) Yatırım kuruluşunun hangi ürün ya da hizmetlerin müşteriye uygun olduğunun tespit edilmesine imkân bulunmadığına veya bir ürün ya da hizmetin müşteriye uygun olmadığına ilişkin uyarıda bulunmuş olmasına rağmen, müşterinin söz konusu hizmet ya da ürünü almak istemesi durumunda yatırım kuruluşu müşteriye söz konusu talep yönünde hizmet verip vermemek hususunda serbesttir.

(11) Yatırım kuruluşları bu madde uyarınca, geliştirilen standart formları, hizmet ya da ürünün müşteriye uygun olup olmadığına ilişkin tevsik edici belgeleri, temin edilen bilgi ve belgeleri ve müşterilere yapılan uyarıları Kurulun belge ve kayıt düzenlemeleri uyarınca belirlenen süre ile saklamak zorundadır.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun i-SPK.37.1 (27.06.2014 tarih ve 20/661 s.k.) sayılı İlke Kararı olarak kabul edilmiş ve İ-SPK.37.2 (23.09.2014 tarih ve 28/953 s.k.) sayılı İlke Kararı ile güncellenmiş olan Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri ile Yatırım Kuruluşlarına İlişkin Rehber uyarınca;

Profesyonel müşterilerin yararlanamayacakları mevzuat hükümleri:

Yatırım Kuruluşları Tebliği'nin 31 inci maddesinin ikinci fıkrasında ifade edilen, profesyonel müşterilerin yararlanamayacakları mevzuat hükümlerine aşağıda yer verilmiştir:

a) Yazılı onay alınması kaydıyla saklamadaki varlıklarına ilişkin mutabakat alınması zorunlu değildir.

b) Sözleşme yapılması kaydıyla saklama hesaplarındaki varlıkların bakiyesine ilişkin aylık bildirim yapılmak zorunda değildir.

c) Uygunluk testi yapılması zorunlu değildir.

d) Yerindelik testinde yatırım amaçlarına ilişkin olarak yatırım süresi ile risk ve getiri tercihleri hakkında bilgilerin alınması yeterlidir.

e) Genel risk bildirim formu dışında ilave risk bildirimleri talep halinde açıklanır.